

J E L E N K Ö R.

78 szám.

Pest szombat september 28dikán.

1833.

Foglalát: Magyar és Erdélyország (Pozsonyban orsz. ülések sept. 23ikaig. Nemesítés. Híradás a' m. t. Társaság részéről. Zrínyi első ünnepe Szigetvárott sept. 7ikén). Ausztria. Anglia (a' portugáli királyné fogadtatása Windsorban, 's a' felett a' Courier vélekedése. Portugáli hírek). Franciaország (a' Moniteur közlései megczáfolva. Marquis Loulé). Schweiz (szövetséggyűlési ülés sept. 13ikán). Oroszország. Sardinia. Portugália (sept. 5ikén Lissabon előtt a' két tábor közt ütközet. Dom Pedro összes hadi ereje. Portoi bor-elfuttatás). Elegyhírek. Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYAR és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony. Következik a' 7ik §. utolsó pontja: h). Az épületek és javítványok (mellyektől a' jobbágy szabályozás által eslenék), árát birói megbecsülés szerint az új birtokos tartozik megtéríteni, ha azoknak hasznát veheti, ha nem, az uraság és község egyenlő részben. §. 8. Ha az állományi mennyiség, mellyet a' jobbágyok urbarium behozatalkor telki járandóságkép birtanak, az újabb szabályozási kimérés után kevesebbre ütne, és pedig azon okbul, mivel hajdan a' jobbágyok által hibásan adatott volna fel: akkor a' telkek számát kevesebbre vonva ugyan akként fognak az urbéri lajstromok is igazíttatni; hanemha megmutatják a' jobbágyok, hogy azon földeket, mennyivel mostanában kevesebb az állomány, földesurok szedte volt tőlök el urbarium behozatala után, mint általok akkoriban telek-illetőségen felül birtakat, ugy a' földesur lesz köteles a' mondott hijányt visszatéríteni. Ellenben ha újabb szabályozás alkalommal többre rugna az állomány mint mennyi urbarium behozatalkor a' lajstromban följegyeztetett, ezen haladék, mint az 1723iki 18 t. cz. rendelkezése alá eső, új telkekre fog fordíttatni; hacsak ismét a' földesur bé nem bizonyítja, hogy azt tőle jobbágyai a' majorsági vagy gyep földekből vagy bár mi más módon elidegenítették, melly esetben ujolag birtokába térülendnek vissza. §. 9. A' földmérő készen levén a' tisztére bizott munkálatokkal, azokat egy küldöttség fogja egy más, és minden részrehajlástól ment földmérő társaságában megvizsgálni és hitelesíteni. Méretés költségeit az uraság viselendi, kézi és ígás munkákat a' jobbágyok teendők midőn a' szabályozást ők sürgették; valamint akkor is midőn az uraság határ-kérdésbe vonatik 's félő hogy miatta a' jobbágyi földek

is csonkulást szenvedhetnek; különben midőn a' földesur csupán birtok-terjesztés után törekszik, soha sem. 10 §. Egyes állományi vagy legelői hijány ne az egész határ szabályozásával, hanem az urbéri lajstromok részletes igazíttatásakép pótoltsassék. 11 §. Végre a' hibákat, mellyek szabályozáskor a' számolásban vagy kimérésben törtétenek vagy később lassanként keletkeztek, akár-mellyik egyes jobbágy alapos kérelmére a' megyei törvényszék szinte a' fen leirt urbéri pörfolyam útján, azonnal meg fogja igazíttatni. — Itt vége levén az urbarium VIIIik egyszersmind utolsó czikkjének, RRink a' 117ik ülésben, valamint előbb a' kerületiekben, szótöbbséggel még egy toldalék cikket határoztak VIIIik gyanánt az egészhez függesztendőt, mellynek 1ső §sza a' jobbágyok személyes sorsát helyezze biztosabb lábra, 2ika pedig pörös kereseti szabadságukat mindennemű pörre kiterjessze. Erre a' naplókönyvben becsusszant némelly hibás kifejezéseknek javításai után, felolvastattak a' fő RRnek az urbarium 5 első czikkjében hozott módosításai 's nyomtatás alá bocsáttattak, 23ikán pedig a' kerületi ülésben szokott előleges vitatás alá vétetenenek. A' fő RR. ugyan ez napi ülésükben a' VIik és VIIik czikk vizsgálatát már elvégezvén, a' függelék VIIIikat nagy szótöbbséggel egészen elhagyni, 's az a' nélkül is tanácskozási rendre következő polgári és büntető törvénykönyvi munkálatok sorára igazítani határozzák; 's ez állapotásukat, valamint a' VI és VII czikkben javasolt módosításikat, üzenet formában a' RR. táblájához még ez nap által küldék.

Királyi fejdelmünk Chinetti Ignácot erdélyi nemességre méltóztatván emelni, mint-hogy ő közben a' nemesi levél vétele előtt meghalálozott, most ugyan azt két élő fíjaira Adolf kir. kam. számvevő-tisztre és Ká-

roly nyugalmazott hadnagyra vala kegyes
ujabban szállítani.

H i r a d á s.

A' magyar tudós Társaság költségével e' két
munka jelent-meg IVd. és Vd. szám alatt:

1. Grammatica ungherese dell' Avvocato Fran-
cesco Császár, Patrizio Consigliere, membro cor-
risp. dell' Academia ungarica. Parte I. grammatica.
Parte II. Esercizi per tradurre in ungherese. Ehhez
van csatolva: Dizionario italiano-ungherese ed un-
garico-italiano. Pesten 's Budán 1833. Őszvesen 26
ívnyi. Szadban kötve 1 f. 30 xr. pengőben.

2. Horatius levelei. Fordítá Kiss János Super-
intendens, a' m. t. Társaság rendes tagja. Az ere-
deti textussal Döring szerint 's Wieland magyarázó
jegyzeteivel Kazinczy Ferencz m. t. társasági rendes
tag által. Pesten 1833. 34 ívnyi. Szadban. Kötve
2 forint 15 xr. pengőben.

Található mindenik Eggenberger, ifjabb Ki-
lian és Wigand pesti könyvárusoknál.

Budán, sept. 26d. 1833.

Döbrentei Gábor m. k.
Titoknok.

Somogy. Tudva nagy okainkat nemzeti-
sedésünkön örülni elbeszélek egy új lépést
Szigetvár falai közül sept. 7ikéről. Magyar
Leonidasunk gróf Zrínyi Miklós magas di-
cséretekkel említették évkönyveinkben, je-
les költemények tartják fel legméltóbb em-
lékezetét nem csupán itthon, hanem az e-
rényt 's tündöklő érdemet becsülni tudó kül-
földön is: de azon földön még is, mellyet ne-
mes vérével olly dicsően feste, 's mellynek
nevét tettével egész Európa előtt nemessé
tette, — mindeddig szinte feledve volt. A-
ma nevezetes sept. 7ike, mellyen ő az egész
keresztyénség javáért magát véres áldozat-
tul tévé ki, mellyen Hazájának 's királyjá-
nak olly nemes elszánással fizeté le adóját,
266 év óta csak a' közönséges napok sorá-
ban folydogált le a' feledés homályába: mig
végre a' mult évben Mérey József ur a' szige-
ti járásnak főbirájává rendeltetvén, mineku-
tána ns. Somogy megye azon határozata kö-
vetkezésében melly szerint keblében minden
nem magyar helység nemzetisedését előmoz-
dittatni rendelé ezen városnak német, rácz,
bosnyák lakosit több jeles intézetei által nem-
zetisedésre serkenté vala, azon dicső napot
is ennekutána örökké megüllandő fényes
nemzeti ünneppé alkotta, 's tisztelt főbiró
urnak e' kedves tettét követvén a' helybeli
plebánus Goczi Konrád ur, ezen napon Zri-

nyi 's a' vele Szigetvárnál elesett hazánkfi-
jai lelkeikért évenként tartandó gyászmise
áldozatra tett rendelést alapított. Hálás ér-
zettel fogadák el a' város jó szívü polgárai
főbiró urnak ezen rendelését 's lelkipásztor-
juknak dicséretes ajánlását; elkezdődék te-
hát sept. 7ikét megelőzőtt estve a' kedves
ünnepe, midőn a' polgári fegyveres sereg dob-
szavára 's a' vár bástyáira helyezett tömér-
dek taraczkok durrogására egyszerre az e-
gész város kivilágított, sok helyt igen
elmés felirásokkal díszítve. A' városháza
mindeneknél fényesebb volt, előtte egy ma-
gas gúlya omladék tüzfényben ragyogott, s
közepében Zrínyinek a' városháznál kincs
gyanánt tartatni szokott képe magyar köri-
rással. E' kép előtt, hozzá járulván az ott
szünetlenül zengő szomorú muzsika, szent
borzadás futá el az érzékeny hazafit. Virá-
dóra más nap mint Zrínyi elestének 267ik
évnapiján, már ismét dörgőben voltak a' vár-
foki taraczkok 's pergett a' dob a' városi
fegyveres polgárságot összehívni, később ki-
állott a' megyének ide rendelt pandur-kato-
nasága is. 8 órakor a' nagy számban össze-
gyült minden rendü vendégek kíséretében
föllépe tisztelt főbiró ur a' városházi terem-
be 's a' tanácshoz és néphez egy lelkes nem-
zeti tüzzel teli 's igazán ünnepet alkotó ér-
zékeny beszédet tartván, e' bévezetés em-
lékeül a' városnak régi német felirásu pe-
csétjét, egy új csinos metszetü 's magyar
felirásuval váltá fel, mellyet is midőn ált-
venné a' város birája, a' tanács édes örömmel
hajolván a' nemzetisedésre hálás érzettel és
zajos köszönettel fogadott. Ezután hogy a'
nép is tudja mind Zrínyi dicső elestének rö-
vid történetét mind ez ünnepe érdemét, kö-
zötte is osztata ki több példányt Horváth
Elek urnak ez ünnepre közre bocsátott „Zri-
nyi emléke“ czimü poétai munkájából. Innen
9 óra tájban az uri vendégek 's vidékről is
összegyült igen nagy számu nép, harang-
zugás, puska- és mozsár-durrogás közben a'
plebánia templomba sereglett, holott a' szó-
nok-székre Klump János ur lépvén föl, ér-
zékeny ecsettel festé Zrínyi Miklós életét
's különösen Szigetvárnál viselt hős tetteit
és halálát, megmutatván: milly dicső a' Ha-
záért, királyért és hitért meghalni, és Szi-

get neves hőse úgy halván meg, melly igen megérdemli azon hálás áldozatot, melly ma érette 's a' vele elhult vitéz hazafiakért bemutatik. Vége levén a' beszédnek a' gyász-miséét Zrinyi oldala mellett elesett Juranics Lőrincznek özv. unokája Juranics László pécsi kánonok ur tartotta. Míse alatt nemzeti énekek és muzsika zengettek, 's közben közben a' polgárkatonaság fegyverei 's mozsarak dörgedeztek. Következett a' vendégség. Azután az iskolai nevendékséget látogatá meg a' ns. főbíró ur 's közölök azokat, kik magokat a' magyarodásban megkülönböztették egyegy huszassal és Zrinyi emléke példányjával ajándékozta meg, hogy bennök is ez által nemzeti tüzet gyarapítva dícsőült hősünk emlékét halhatatlanítsa. Következett újra a' város kivilágíttatása. Mi pedig vendégek derék főbíráknak e' hazafi szép tetteért elérékenyülve köszönetet mondánk, 's fohászokat bocsátánk itt nem volt polgártársainkhoz: esdekelnék ki a' Haza Atyjainál, hogy Szigetváran egy Leonidásunkhoz méltó szobor emeltessék, késő századok után is hirdető a' magyar nemzet hajdani hősségét!

AUSZTRIA.

Beob.: Münchengrätzi tudósítások szerint orosz császár Ő Felsége innen e' hónap 19ikén éjjel 11 órakor elutazott. Utját a' fejedelem Trautenaus- és Breslaun keresztül Modlinnak vette, hol most az őszi gyakorlatokra seregek gyűlnek össze, melly gyakorlatok végeztével a' császár Pétervárába vissza megy. — 20ikán (más nap) reggel ausztriai császár és császárné Ő Felségek indultak el Münchengrätzből, Königsgrätzen keresztül Brünn felé. — 21ikén reggel ház-, udvar- és statuscancellár hg Metternich Prágán keresztül Bécs felé, orosz csász. vicecancellár gróf Nesselrode pedig Berlinnek Pétervárá felé vevék ugyan csak Münchengrätzből utjokat. Végre a' szászweimari n. hercegi pár (20ikán) Dresdának, Nassau uralkodó hge pedig Modlinnak indultak ugyanonnan el.

ANGLIA.

A' portugáli királyné utitársával Braganza hgnével együtt sept. 10dikén estve 6 órakor harsogó éljenek 's a' kir. testőr ez-

red tisztelkedése közt a' windsori palotába Ő angol kir. Felségéhez csakugyan elérkezett. Az ezred hangázkara a' portugáli constitutionalis hymnust játszotta. A' lépcsőkön a' királyi ház fő tisztjei 's hivatalnokai fogadák a' felségeket 's bevezeték a' kir. szobákba, holott a' király és királyné által a' legszivesebben fogadtattak. A' bekövetkezett nagy ebédre mintegy 60 jeles vendég — közöttök lord Palmerston — vala hivatalos. A' vendég felségek mintegy sept. 16ikáig fogtak a' kir. kastélyban mulatni. Dona Maria külön levelek által meghívta hg Terceiránét (Villaflornét), hg Palmellánét 's Ponza grófnét (Napier asszonyságot), hogy őt Lissabonba kísérik el. — Azon szives fogadtatás, úgy mond a' Courier, melyet dona Maria a' királynál és királynénál talált, meg fogja győzni a' Portugáliakat a' felől, hogy az angol kormánynek komoly 's elhatározott szándéka a' portugáli királynét fejedelmi székében megtartani. Még Lissabonnak újabb elfoglaltatása sem használna sokat dom Miguelnek, mert Nagybritanniának illy világos nyilatkozási mellett a' constitutionalisok vég győzödelme, — történjék az előbb vagy utóbb, — nem szenved kétséget.

A' Times következő levelkivonatát közöl Windsorból sept. 12ikéről: Portugáli királyné Ő Felségének 's magas rokonának a' braganzai hgnének fogadtatásuk midőn tegnap estve a' windsori kastélyban megérkeztek, mint irtam is az urnak, a' legszivesebb volt 's olyan, millyet a' mi meleg érzésű fejedelmünktől várni lehetett. A' király és királyné a' főlépcsőnél fogadák a' magas vendégeket; a' király egyik karjára a' portugáli királynét, másikkra a' braganzai hgnét vévén, vezeték őket a' terembe. A' vendég felségek számokra készen tartott szobák, közvetlen a' királynéi mellett következnek. Asztalnál Freemantle ur a' király parancsából legelőbb is a' portugáli királynét éltette, azután Adelaide (az angol) királyné meghagyásából Braganza hgnét. Erre dona Maria és szép mostohája ismét Freemantle ur által az angol király és királyné egészségökre áldattak poharat. Csakhamar azután a' fejedelmi társaság a' terembe vonult vissza 's szinte tizenkettőfélig együtt maradt. A' ki-

rály legnagyobb figyelmet mutatott a' portugáli királyné iránt 's többnyire csak vele társalkodott; ugyan ő rá ismert marquis Funchal-ra is, mint kit már régebben látott és becsült, kézen fogta őt 's örült hogy a' marquis olly jó színben van. Ez a' király jószágát megköszönte, azt tevén hozzá, hogy ő már öregszik. Én is öregszem; monda mosolyogva a' király. Általában nem lehet gondosb 's gyöngédebb figyelmet gondolni, mint a' millyennel felségink fejedelmi vendégeik iránt viseltettek. Dona Maria már Portsmouthban azt mondá, hogy az ő itteni fogadtatását meg fogja irni Lajos Filep harmadik leányának — kivel igen meghitt lábon áll — 's össze fogja azt azon bucsuval hasonlítani, mellyel Havreből elbocsátották. Ezzel a' királyné a' havrei hatóságokat akará megéróni, kiktől izetlenségeket tapasztalt, mellyeket ugy látszik nem tud elfeledni.

Sajnáljuk, ugy mond egy hosszabb czikkelyben a' francia Courier, hogy jelesebb angol ujságok 's közöttök a' Globe azt hiszik, hogy ez a' fogadtatás, mellyet dona Maria Windsorban tapasztalt, az ebédek, mellyekre ő a' király és királynétól meghívatik, 's ezek a' soiréek, mellyekben részt veszen, valami végtelen nagy morális hatással leend Portugália ügyeire. Mit lehet szellemi hatásról egy olly országban szólani, hol a' főváros elfoglaltatása (don Pedro által) ugy áll, mintha még sem történt volna? — 's ha szinte az illyesek nagyobb hatással bírnának is a' portugáli népre, mint a' millyennel jelenleg bírnak, valóban nagy csudának kellene tartani, hogy az itteni dolgok jelen állapotját megváltoztatni képesek volnának. Ha don Pedro semmi mást nem tehetne Bourmont táborának ellenébe, mint azon complimenteket, mellyeket leányának Angliában tesznek 's azon ebédeket, mellyekre az az angol udvar által meghivatott, akkor ugyan hamar vissza foglalná Lissabont előbbi ura. Valóban felette szomorú dolog volna Angliára nézve, ha kénytelen lenne egész Európa előtt megvallani, hogy azon fejedelmek, kiket Anglia megismer és védelmez, semmi más segedelmet sem várhatnak tőle, mint az udvari tisztelkedések szoros megtartását 's egynehány statusebedet. — — A' Hampshire Telegraph legu-

jabban ezt jegyzi meg: Cowesből érkező tudósításokból láthatni, hogy Cherbourgban jelenleg egy rettentő francia hajóhad fekszik a' nélkül hogy annak legkisebb meghatározott rendeltetés-célját lehetne adni. A' mi tengerhadi tiszteink, kik a' francziák királya ott mulatásakor e' kikötőben jelen voltak, elcsudálkoztak a' nagy műveken, mellyek itt munkában voltak; a' tengerbe nyuló gát sokkal erősebbé, magasabbá tétetett 's még beljebb vitetett; ezen kívül a' már meg volt két mederhez (bassin), még egy 's szörnyű nagy épült. A' nevezett gátou magán 120 nehéz álgyu van, a' három közel erősebben több bombamozsár; ezekhez a' nagy meder, mellyben közel 30 lineahajó elfér, 's mellynek vize 32 láb; és mind ez Wight (angol) szigethez csak 60 angol mérföldnyire! —

A' Pike által érkezett további hírek szerint ugy látszott, hogy Bourmont nem szándékozott Lissabont nyomban, haladéktalan megtámadni, hanem legelebb is a' Tajo melletti két erős állásban, u. m. Abrantesben és Santaremben, mellyek egyszersmind Alemejo tartománynak legtermékenyebb vidéki, akará magát megfészkelni. Egyébiránt mintegy 20,000-re menő hadának nagy része ruhátlan 's lábbelítlen (sarutlan) és igen rossz szellemű. — A' regensségre nézve a' Pike tudósítási szerint legjobbnak vélik az ország javára nézve is, hogy azt négy évre, míg t. i. az ifju királyné nagykorúságra jutand, don Pedro tartsa meg; ez által legjobban vélik elejét vétetni annak, hogy az 1826- és 27iki véres jelenetek meg ne ujuljanak. Egyébiránt a' kérdés a' cortes határozatának fog alá vetetni. — Gen. Saldanha aug. 25ikén Lissabonba érkezett. (Az újabbakat l. Port. al.)

Marquis Anglesey Irlandból csakugyan visszatér; helyébe marquis Wellesley van kinevezve. — Dona Mariát legujabban a' svéd király is megismerte.

FRANCZIAORSZÁG.

A' National azon megjegyzést teszi, hogy a' Moniteur a' hivatalos megszólításokat, millyenek a' király legutóbbi utjánál is számosan történtek, igen gyakran ugy adja, hogy azok, kik a' beszédeket tartották, egy-

másra néznek csudájokban, 's mintegy kérdeni látszanak egymástól, ha ők abból, a' mit a' Moniteur ad, csak egy szót is mondtak e. Mind az, a' mit a' körülállók valóban hallottak 's a' mit valóban meg is tapsoltak, a' Moniteur lapjaiból a' külső hatalmak kimélése végett kimaradt. A' havrei újság egy illy költeményt nyilván megczáfol 's azt mondja, hogy a' király a' havrei nemzeti őrség egyik osztályának, melly neki Honfleur-nél tisztelkedett, nem azt felelte, mi a' Moniteurben áll, hanem ezt: Ezredes! Örülök azon érzelmeknek, mellyeket Kegyed a' havrei nemzeti őrség nevében kifejez. Én francia vagyok; Franciaország boldogságát akarom; akarom a' békét is, de nem minden áron; a' szabadságot akarom féktelenség nélkül 's mindenek felett a' törvény iránti tiszteletet. Én megörzöttem szívemben annak emlékét, a' mit két évvel ezelőtt Havre lakosítól vettem, 's ha az utak nem volnának olly rozszak, én azt ujjal örömet meglátogattam volna. Mutassa be nekem, Ezredes, nemzeti őrsege szép osztályát. —

Marquis Loulé sürgető leveleket kapván Londonból Passyn keresztül sietve Boulogneba utazott, holott rá egy Portsmouthból érkezett gőzhajó várt, hogy őt egyenest Lissabonba vigye. Vele és hitvesével meg még Palmella hgné 's gróf Saldanhának hitvese és gyermekei, ugy szinte több portugáli, kiknek az áltutazás a' nevezett gőzhajón megengedtetett. — Hg Talleyrand e' hónap végével Párisba vissza váratott. Marsal Soult 's adm. Rigny, kik a' királlyal Cherbourgban voltak, a' fővárosba visszaérkeztek.

S C H W E I Z.

A' schweini szövetséggyűlés sept. 13iki ülésében legelőbb is egy különös statutörvényi kérdés fordult elő. T. i. a' szövetséggyűlés mult hón. 3iki végzetéhez, mellyben Neuenburg megrakatása határozottatott, Tessin canton követei is járultak 's ez tevé a' végzethez megkivántatott 12ik szózatot (a' cantonok száma most 23, 's így a' legkisebb többség 12); most pedig a' tessini nagytanács azon parancsolatot küldé követeihez, hogy ebbeli szavazataikat huzzák vissza, — mit is ezek a' mai ülés elején jelentettek.

Uri, Unterwalden, Wallis és Neuenburg erre azt mondák, hogy tehát az aug. 3iki végzet, mint minoritas végzete, nem kötelez. Ellenben a' többi canton 's így a' jelen voltak sokkal nagyobb része, oda nyilatkozott, hogy egy, a' canton nevében 's felhatalmaztatásából kellő formájában adott szózatot ugyanazon cantonnak vissza húzni többé nem szabad; a' mit tehát Tessin nagytanácsa a' jelen esetben tehet, legfelebb is az, hogy követeit a' kapott utasítások netalán helytelen magyarázata vagy bal alkalmazása miatt feleletre vonja; egyébiránt a' nevezett végzet csak azon esetben szenvedhet változtatást, ha azt ismét legalább is 12 cantonnak megyezése 's többsége ugy akarná. — Így nyilatkozván a' többség, a' tessini nagytanács üzenetének más következése nem lett, minthogy az (az üzenet) egész terjedelmében a' jegyzőkönyvbe vétezt. A' szövetséggyűlés kevés nap alatt Appenzell-Ausserrhodennek is hozzá járultát várván az említett, aug. 3iki végzethez, a' kivánt 12ös szám minden esetre be lesz töltve, habár Tessin szavazata kétes erejűnek tekintetnék is. — Ez után Luzern-nek egy mult évi javaslata került napi rendre, melly-nél fogvást Neuenburgot a' szövetség nevében arra kellene birni, hogy vagy hozza belső viszonyait jobböszhangzásba a' schweizi szövetségactával, vagy egész állását a' schweizi szövetséghez képest változtassa meg. Ezen, a' jelen pillanatban felette kényes tárgyat a' követek önkényt igyekeztek elmellőzni; Luzern ugyan bizottságot kivánt a' dolog meghányatása végett kineveztetni, de ebben csak Bern és Waadt által gyámolítottatott, a' követek többsége vagy utasítás hiányával volt, vagy a' javaslat elmellőztetését kívánta, 's így a' dolog ez uttal félre tétetett. Végzetül felolvastatott a' baseli bizottak abeli tudósítása, hogy Basel-vidéknek, mint új cantonnak, alkotmánya e' hajdani cantonrész minden új községiben erőbe lépett már; mihez képest a' szövetségi megszálló seregek innen teljes visszahuzatása rendeltetett; a' Basel-városban levőnek pedig ismét egy bataillonnal kevesebbitése végeztetett, ugy hogy ez utóbbi helyt most már csak három bataillon gyakorlás, egy század (Compagnie) czéllövész,

ugyanannyi pattantyus és lovas — mindössze mintegy 2,000 ember — maradt még.

OROSZORSZÁG.

Az orosz belső-ministeriumi ujság egy, a' külföldre nézve is érdekes, kimutatását közli azon idegeneknek, kik Oroszországot 1830 és 31ben meglátogatták. A' kimutatás ez uttal csak azokra terjeszkedik ki, kik az ország négy főbb városában t. i. Sz.-Pétervárában, Moszkwában, Rigában 's Odeszában érkeztek meg; de ezentul, igéri a' hirlap, hogy a' kisebb városokba érkezettekéről is fog tudósítást adni. A' kijelelt két év alatt tehát 5,786 külföldi — 5,332 férjfi 's 454 asszony — ment be Oroszországba, 's közülök csak 1,147 tért ismét külföldi honába vissza. A' többi mind Oroszországban telepedett meg. Ezeknek legnagyobb része éjszak felé tartott, mint legalkalmasnak vélt telephelyre; szorosan úgy nevezett utazó az egész említett számban csak 376 volt, közülök a' nagyobb rész, t. i. 131, angol. — A' benmaradottak legnagyobb része, u. m. fő szerint 3,127 német; ezekből ismét a' nagyobb rész, t. i. 1,044 orosz. A' más nemzetbeliek ekép állanak ezekhez és egymáshoz: angol 585; francia 579; török 410; olasz 300; schweizi 291; lengyel 184. Állapotjok szerint így lehet imezeket osztályozni: kereskedési ügyekben bejárult 1,269; kézműves jött 2,500; nevelőnek adta ki magát 631, 's ez utóbbiak mind az ország belsejébe vonultak.

SARDINIA.

A' genuai hadi törvényszék Orsini orvost, Noli Henrik és József kereskedőlegényeket, Gaggini órást, Turffs őrmestert és Piacenza pattantyust a' multkor fölfedezett katonaszegekben részt vetteknek nyilatkoztatta 's miután a' négy első, mint polgárrendű alpörös által a' törvényszék nem-illetősége ellen tett kifogást félre vette, Orsinit ugyan némelly szelidítő körülmények tekintetéből csak 20 esztendei, Noli Henriket hasonló tekintetből holtiglani, — Noli Józsefet szintolylan tekintetből három évi, Gaggini órást pedig egy évi tömlöczre ítélte. A' két katona halálra ítéltetett, de ezen ítéletnek végrehajtása a' helybeli kormányzó, marquis Paulucci, által felfüggesztetett, minthogy ez az elítél-

teket a' király kegyelmébe ajánlotta. — E' pörfolyamok iránt a' Gazzetta Piemontese következő, nyilvánhivatalos, cikkelyt közöl e' hónap 13ikán: Minthogy a' pörfolyamok, mellyek azon gonosztévők ellen indítottak, kik a' thronus felforgatására 's a' haza vesztére törekedtek, mármár végök-höz sietnek: élünk ezen alkalommal, megczáfolni azon hazug vagy hamis tudósításokat, mellyeket némelly külföldi ujságok a' pörbe idézettek száma, a' pörfolyam módja 's az ítélet millyensége felől terjesztettek. E' folyó év april. 22ikétől fogvást, midőn t. i. a' mi felséges fejedelmünk uralkodása alatt legelőször lett kénytelen a' kormány politikai vétségek miatt elfogatásokat parancsolni, egész a' mai napig a' nyomozat alá vétettek (Inquisiten) száma nem tesz többet 67nél. Ezek közül halálra ítéltetett 32, de közülök csak 12tőn hajtattott végre az ítélet, 9nek, mivel fontos vallomásokat tettek, tömlöczre változtatá a' halál-büntetést O Felsége, a' többi 11 pedig megszökött 's így az ítélet csak in contumaciam hoztatott. Továbbá kettő ítéltetett holtiglani tömlöczre; 28 hosszabb vagy rövidebb idejű tömlöczre vagy gályára vétségök sulya szerint; végre 5, be nem bizonyítottán rájok a' vétség, szabadon bocsáttatott. A' pörfolyam mindenik ellen azon katonai osztályban, mellyben felfödöztetett, a' bevádolt védelméül megállapított minden birói rendszeres formák szerint történt. Az ülések nyilvánosságá 's a' pörriományoknak a' bevádolt ügyvéddel közöltetésök nyilván bizonyítják, hogy az elfogatás mindenkor csak a' vétségnek tettegi (positivus) nyomai v. jelenségei után történt, hogy gyenge vagy semmi bizonyítványokon sem alapuló vádtettek el nem fogadtattak, 's hogy a' rágalomnak, 's gonosz gyanúnak semmi hely sem adatott, minthogy akármelly vádlottnak is olly vallomási, mellyeket az a' többi bűntársnak jelenlétében ismétleni nem akart, félre vettek. — Az ítélethozás az illető törvényszékek által az 1822. aug. 22iki kir. rendelet szabályai szerint történt, 's elítélésnek csak akkor volt helye, midőn már nyilvánossá lett, hogy a' vádlottak ügyvédtől felhozott védelmi okok a' vétség nyilvánosságát 's czáfolhatlanságát meg nem

rendíthetik. Több bevádlotnál talált levelek 's másoknak vallomási után a' kormány nem csak az összeesküdtek utálatos koholmányát, azoknak viszonyaikat 's szövetezéseiket külföldi lázasztókkal, kik t. i. ezeket az adandó segély és gyámol csalfa ígéretivel ámiták 's csábították el, tudta meg; hanem még néhány más személynek is ismeretére jutott, kik a' szándéklathoz szinte be voltak avatva 's bonyolódva. — A' kormány, míg ezen koholmány minden szálait összeszedni, 's markában egyesíteni igyekszik, folyvást éles szemmel tartja azon személyeket 's meg nem szün nyomozódní, míg ama' bűnös tettnek egészét tisztán fel nem fogta 's a' vétkeseket mind meg nem fenyítette. Így meg fog tisztúlni az ország azon gonoszok csekély maradványától, kik a' vallásnak, a' thronusnak és hazának ellenségi, rablás és gyujtogatás után szomjuhozna 's minden fenállót készek felforgatni, hogy elvetemedett szándéklataikat végre hajtsák.

PORTUGÁLIA.

A' madridi ujság későbbi, aug. 31ikeig terjedő híreket is közöl Portugáliából névszerint Elvasból sept. 2ikáról: Aug. 29ikén, mondják ezen hírek, gróf Villaflor (hg Terceira) elhagyta Villafrancát 's főhadiszállását Lumiares-be, a' Campo-grande előtt, (mingyárt Lissabon alatt), tette vissza. Don Miguel hada egy részről Cintrát, Lissabontól 4 mérföldre, más részről Loiros-t, ugyanonnan 2 mfdre, tartja elfoglalva; egy lovas előcsapat a' larrángerasi kastélynál tevé magát állásba. Aug. 30ikán gen. Larochejaquelein hadteste elfoglalta Zamora-Correát, Coruche-t, Salvatierrát és Benaventet, 's puskázói egész Setubalig 's Aldea-Gallegáig terjeszkedének ki. Ugy hiszik, hogy ezen hadosztály (a' Larochejaqueleiné) Almada vára ellen — mingyárt Lissabonnal szembe a' Tajo bal partján — fogja irányzani megtámadását, míg a' had dereka nem fog késni Lissabon sánczait éjszak felől megtámadni.

A' Journal des Débats és Journal de Paris, mind a' kettő ministeri ujság, a' következő, mint látszik telegraphi hirt adja sept. 15ikén: Tegnapp rendkívüli alkalommal lissaboni, sept. 7ikeig terjedő tudósítások

érkeztek Portugáliából. Don Miguel hada, mintán sept. 4ikén tábori kémeletet (Reconoscirung) tett, 5ikén minden ponton megtámadta Lissabont, de — vissza verett. 6ikán és 7ikén mind a' két had megmaradt illető állásaiban. Legközelebb újabb ütközetet vártak.

A' hírek, ugy mond más nap a' Journal des Débats, mellyeket tegnap a' Lissabon alatt e' hónap 5ikén történt ütközetről közlöttünk, a' bayonnei telegraph által érkeztek. Azon kurir, ki e' híreket a' bayonnei telegraphnál szóval adta elő, csak holnap vagy holnapután fog ide (Parisba) megérkezni, 's így a' körülményeket, mellyek irományaiban tudatva lesznek, csak akkor fogjuk olvasóinkkal közölhetni. Lehet, hogy addig Angliából is kapunk újabb tudósítmányokat. Azon körülmények, mellyeket némelly ujságok (kivált a' Quotidienne, melly a' győzödelmet inkább don Miguel részén mondja állottnak) a' vissza vert köz megtámadás egyetlen tettehez ragasztottak, mindnyájan alaptalanok. — A' Courrier pedig ugyan e' dolgról eképen ír szinte septemb. 16ikán: A' tegnapi Moniteur is közli már azon telegraphi hirt, melly Lissabonnak a' migueli had által e' hónap 5ikén történt megtámadtatását jelenti. A' kurir, ki a' levelet hozza, ma esténél korábban nem lehet Parisban 's így a' körülményeket leghamarabb csak holnap tudhatjuk meg. (Az ütközetnek legelső hírét Madridba az ottani angol követhöz vitte meg egy kurir Lissabonból). Don Miguel baráti nem várják be e' kurirt, hanem előre is fennyen rebesgetik, hogy a' pedrói táborszemek september 4ikén mind vissza tolattak 's a' városba üzettek vissza; hogy 5ikén Lissabonnak egyik külvárosát a' Migueliták olly tüzesen rohanák meg 's olly hirtelen foglalák el, hogy don Pedro 6ikán reggel fegyverszünetet kért, mellynek 7ikén délben kellett kitelni 's melly idő alatt ő, don Pedro, alkudozni kívánt. — Már most, minthogy ez az egész hir telegraphi uton érkezett, a' telegraph pedig egyedül kormány kezében van, nem foghatjuk meg, mikép bizonyíthatna be valaki a' dolgról többet, mint a' mennyit arról eddig a' Moniteur közlött. Egyébiránt igaz, hogy a' telegraphi hir don Pedro ügyére nézve

nem fölötte kedvező; mert jóllehet a' támadás visszaveretett is, ez a' visszaverés nem volt olly hatalmas, hogy marsal Bourmont-t vissza vonulásra kénytette volna, sőt ez előbbi állásaiban megmaradt 's 7ikére újabb ütközetet vártak. — Angliában szintugy altató hirekkel ámitgatják egymást az emberek a' lissaboni dolgok való mibenléte felett. Igy beszélnek, hogy Londonba Lissabonból sept. 1jéről érkeztek levelek, mellyek szerint Minho és Trastos-Montes tartományi dona Mariát megismerék, Lissabon pedig rettenőleg meg vala erősítve. E' hírek nagy örömet okoztak Londonban 's az ujságok azt következtetétek belőlök, hogy tehát don Pedro diadalma bizonyos. Már, hogy ha e' két tartomány, mellyeknek egyike olly sok jelét adá az absolutismus iránti hűségnek 's két izben volt contrarevolutionalis támadásnak fészke, csakugyan fölkeltek volna dona Maria mellett, az ugyan nem keveset nyomna; de hogy ama' levelek nagyíták a' dolgot, 's íróik rózsaszínű szemüvegen nézván a' tárgyakat, hajlandók lehettek, a' mi talán egykét községben v. helységben történt, két egész tartománynak tulajdonítani, kiviláglik onnan, hogy e' hirt Lissabonban 's a' migueli hadnál septemb. 1sőjén tudták, tudniok kellett, 's az még sem tett Bourmont rendelményeiben legkisebb változást, sem őt a' főváros ostromától vissza nem tarthatta.

Egy lissaboni level aug. 24ikéről következőleg adja don Pedro összes hadi erejét: Belső védelemre szánt, ki nem indítható seregek: négy bataillon nemzeti őrség 4,000 emb.; fegyvertári 's más nyilvános intézetekbeli munkásokból álló három ezred 3,000 emb.; az ugynevezett máltai ezred 1,000 emb.; mindössze 8,000. Kiindítható seregek: 1ső és 2ik egyesült gyalogezred 800 emb.; a' hg Terceirával jött 3ik gyalogezred 800 emb.; 4ik ezred 1,026 emb.; 6ik ezred, melly szinte hg Terceirával jött, 800 emb.; 2ik könnyű gyalogezred (Caçadores)

800 emb.; külföldi ezred 600 emb.; oportoí 15ik soreszred 800 emb.; hét, többnyire szolgált katonából álló nemzeti bataillon 4,000 emb.; lovasság 500 emb.; pattantyusság 300 emb.; összeleg a' két summa 18,436 ember.

Még most is heves vita foly az angol ujságokban azon portoi bor miatt, mellyet a' Migueliták, mint irtuk, Porto alól elvonultokkor elfuttattak. Báró Haber, don Miguelnek egyik agense, védelmezi e' tettet a' Morning-Postban. Szerinte azon boroknak birtokosi többnyire portugáli royalisták (Migueliták) voltak, 's don Pedro a' borok birtokába jutván, ezeknek legkisebb kárpótlást sem juttatott volna. Alkudozások nyitattak Saldanhával, hogy az egész mennyiség Angliába szállíttatván ott adassék el 's a' pénz az angol banknál tétessék le; de Saldanha ezen alkura nem állott rá 's így a' táraikat (aug. 16ikán) fel kelle vettetni. A' bort, mondják továbbá a' Migueliták, nem lehetett semmivé tenni a' raktárak (magazinek) megrontása nélkül, mert ezekben a' hordók egymásra rakva állottak soronkint, ugy hogy ha a' felsőbbek fenekét beüték, ezek a' táraikat elárasztották volna, mielőtt az alsókra lehetett volna jutni. Egyébiránt is tapasztalásból tudták már, hogy azok, kikre e' fenekfűrés vagy elfuttatás bizatott, leitták magokat mielőtt a' felső sorokat elvégzenék. A' pattanás rettenetes volt. 1 millió 512,000 gallon bor rohant egyszerre a' villanovai hegyről le a' Douroinak, festve a' sziklákat és házakat, festve elég nagy távolatra magát a' Dourot is. Angol matrózok, kik épen a' vizen eveztek felfelé, sajnálták hogy a' drága italt nem foghaták fel kalappaikkal, 's felfelkiáltottak: milly szörnyű kár ennyi bort vízzé változtatni! —

ELEGYHIREK.

A' Bajorországban ujabban toborzott görög katonaság száma sept. 3ikán 1,353 emberre ment. — Chateaubriand a' berryi hgnéhez Olaszországba utazott. —

A' gabona pesti piaczi ára sept. 27iken 1833:						Pénzkelet:					
cs. m. val. gar.	legjobb	közép	cs. m. val. gar.	legjobb	közép	Bécs sept. 27-én középar pengó pénzben					
Tisztabuza	120	106 $\frac{2}{3}$	100	Zab	36 $\frac{2}{3}$	35 $\frac{1}{2}$	33 $\frac{1}{2}$	Status 5 pC. kötel.	93 $\frac{5}{8}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók.	53 $\frac{1}{4}$
Kétszeres	83 $\frac{1}{2}$	80	73 $\frac{1}{2}$	Köles	—	—	—	4 pC.	83 $\frac{5}{8}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	—
Rozs	56	53 $\frac{1}{2}$	50	Köleskása	—	—	—	1820ki köles.	—	Bankrészevény	1198 $\frac{1}{2}$
Árpa	48 $\frac{2}{3}$	46 $\frac{2}{3}$	40	Kukoricza	36 $\frac{2}{3}$	33 $\frac{1}{2}$	—	1821ki —	131 $\frac{1}{2}$	Cs. arany pCt. agio	3

Szerkezteti Helmezy Nyomtatja Landerer.
Társalkodót most nem adhatunk. — Jövő számmal kettő járuland.